

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТІВ "РАЙ ТА ПЕКЛО" В ТИПОЛОГІЧНО ДИСТАНТНИХ МОВАХ

Жученко О.

(Горлівський інститут іноземних мов

ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет")

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Таукчі О. Ф.

Виникнення когнітивної лінгвістики та розвиток однієї з її галузей, лінгвоконцептології, сприяли пошуку відповідних методів лінгвістичного дослідження..

Автор словника культурних концептів, Ю. Степанов зауважував, що "концепти не прив'язані до тієї чи іншої матеріальної форми – вони існують над матеріальними формами". Однак, зрозуміло, що "ми можемо дістатися до думки тільки через слова (ніхто поки що не винайшов іншого способу)" [2, 254]. Тобто, поняття концепту нероздільно пов'язано зі словесною оболонкою.

Класифікаційна схема концепту складається з трьох основних етапів: 1) поділ за історико-культурологічним параметром; 2) поділ за ціннісно-соціологічним параметром; 3) когнітологічним параметром; і чотирьох додаткових етапів: поділ за соціолінгвістичним, лінгвокультурологічним, гносеологічним та естетичним параметрами [1, 23].

На першій стадії Краснобаєва-Чорна класифікує концепт за історико-культурологічним параметром на світовий концепт або національний. Серед національних концептів виділяємо: концепти первісної доби, концепти Давнього Світу (концепти Давнього Єгипту, концепти Давньої Месопотамії (Дворіччя), концепти Давнього Китаю, концепти Давньої Японії), концепти античних держав (концепти Давньої Греції, концепти Давнього Риму), концепти давніх слов'ян, концепти Середньовіччя (концепти Середньовічної Франції, концепти Середньовічної Англії, концепти українського Середньовіччя і т.д.), концепти Відродження (концепти італійського Відродження, концепти Франції доби Відродження, концепти українського Відродження тощо), концепти доби Просвітництва (концепти Франції доби Просвітництва, концепти Англії доби Просвітництва і т.і.), концепти Новішого часу (концепти радянського часу, концепти пострадянської Росії, концепти пострадянської України, концепти США тощо). На наступній стадії кожний з названих концептів може отримати статус загальнонаціонального або етнокультурного [1, 23-24]. Однак необхідно пам'ятати, що концепт завжди містить певний

етнокультурний компонент. На другому етапі з'ясовуємо приналежність концепту до однієї з трьох груп за ціннісно-соціологічним параметром: 1) матеріальний, 2) духовний (пізнавальний, інтелектуальний, моральний, філософський, правовий, релігійний концепт) і 3) політичний, екологічний або економічний концепт.

На третьому етапі пропонується окреслити когнітологічні параметри концепту: генетичний параметр – первинний концепт або вторинний; структурний параметр – простий або складний концепт; мікроконцепт або макроконцепт; семантичний параметр – концепт-мінімум, концепт-максимум.

На першому етапі окреслимо основні віхи концептів Рай та Пекло та розкриємо їхню специфіку як національних концептів первісної доби, Давнього Єгипту, Давньої Греції

Первісна доба 40 тисячоліття до н.е. – 7 тисячоліття до н.е. У представників первісного суспільства вже почала складатися уява про загробний світ. Загробний світ поставав в уявленні первісного суспільства як покращена копія життя на землі: померлі там завжди краще полювали, збирали з лишком плоди та коріння. Вірування у розділення загробного життя на Рай та Пекло ще не виділилося.

На другій стадії концепти Рай та Пекло за ціннісно-соціологічним параметром можна з певністю зарахувати до групи "духовні концепти", зокрема до релігійних концептів, адже вони існують лише в рамках відповідних релігійних систем. На третьому етапі визначаємо концепти Рай та Пекло як:

- 1) вторинні, оскільки первинними концепти бувають лише на стадії свого виникнення, а формування цих концептів відбулося шляхом модифікації, а точніше – процесами звуження та розширення впродовж багатьох століть;
- 2) прості, оскільки кожен з цих двох концептів репрезентований окремою лексемою;
- 3) макроконцепти, оскільки складається з комплексу мікроконцептів. Так, мікроконцепти Гріх, Муки, Страждання покладені в основу семантичного поля "Пекло";
- 4) концепт-мінімум.

Окрім того, додатково можна визначити приналежність концептів Рай та Пекло до загальнокультурних, бо вони є віддзеркаленням загальнолюдських цінностей та уявлень, а також до

космічних, адже Рай та Пекло, як універсальні категорії культури, перекликаються з філософськими категоріями часу, простору та руху.

Отже, Рай та Пекло – це загальнонаціональні, духовні (релігійні), вторинні, прості, макроконцепти, концепти-мінімум.

1. Краснобасва-Чорна Ж. В. Інтегральний підхід до інтерпретації концепту (філософський та лінгвокультурологічний вектори) // Лінгвістичні студії: Зб. Наук.праць. – Донецьк, 2006. – Вип. 14 – С. 27-31.
2. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования. – М.: Школа "Языки русской культуры", 1997. – 824 с.

Перекладацькі інновації: матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 13–14 березня 2014 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – 172 с.